

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Distinctio Tertia. De Subjecto Obligationis Legum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

sed solum, ut ipsas per ministros Iustitiæ illatas patienter sustineat. Ita communis.

Corollaria
notabilia.

45. Unde passim notant Doctores, quod damnatus ad bibendum venenum, parere non teneatur; item quod damnatus ad mortem inediã perferendam, possit licitè comedere cibos sibi clam allatos: quinimò quod damnatus ad mortem, vel mutilationem, possit etiam post sententiam Iudicis fugere, si via effugiendi pateat. Ita Herincx *diff. 5. de Legibus, quest. 3.* Engel *ubi supra, n. 44.* Layman *loc. cit. n. 7. & seqq.* qui tamen rectè addunt, quod damnatus ad furcam, vel gladium, debeat collum præbere, aut scalam ascendere, &c. nam hoc non est directè mortem inferre, sed inferendam sustinere, & per accidens solum ac indirectè ad eam cooperari.

DISTINCTIO III.

De Subjecto Obligationis Legum.

QUÆSTIO I.

Quinam obligentur Legibus Pontificiis, aliisque Ecclesiasticis?

Omnes fideles obligantur legibus Pontificiis pro toto Orbe latis.

1. **C**ONCL. I. Legibus Summi Pontificis in materia spirituali, & salutem animarum, rectamque Ecclesiæ gubernationem concernente, pro toto Orbe Christiano legitime latis, obligantur omnes Christi Fideles. Ita Catholici unanimiter. Ratio est: quia Christus Dominus Divo Petro, ejusque legitimis Successoribus Romanis Pontificibus, omnium suarum Oviium curam demandavit *Joan. 21.* trinã vice eidem præcipiens: *Pasce oves meas.* Accedit illa generalis promissio eidem facta, *Matth. cap. 16. Tibi dabo claves Regni caelorum & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis:* nam sub ista generali promissione continetur etiam potestas condendi justas leges, ut sic Oves Christi securius pascantur.

Isdem obligantur etiam hæretici.

2. **C**ONCL. II. Etiam Hæretici obligantur Legibus Pontificiis pro toto Orbe Christiano latis. Ita communis Theologorum, adeò ut Lugo *diff. 15. de Penitentia, sect. 7. n. 147.* absurdè

diffimum esse dicat, si quis negaret, Hæreticos obligari Legibus Ecclesiasticis jejuni, abinentiæ à carnibus, Censuris contra eos latis, & hujusmodi. Ratio est: quia Hæretici per Baptismum jam sunt ingressi Ecclesiam, ejusque membra effecti; ergo obligantur legibus ejusdem. Et certè, si ipsi non obligarentur Legibus Ecclesiasticis, frustra tot leges poenales in Jure Canonico, aliisque Constitutionibus Ecclesiasticis, contra Hæreticos fuissent latæ.

3. Nec obstat, quòd Hæretici resistent Ecclesiæ, Summòque Pontifici, ac legibus ipsius. Resp. enim, hoc neutiquam eos excusare; cum ex suo delicto, atque perfidia, nemo debeat reportare commodum, puta exemptionem à legibus. Quinimò Hæretici pertinaciter non obtemperantes legibus (quibus tamen de jure tenentur obedire) eo amplius peccant; *Cum tantò sint graviora peccata, quanto divitiùs infelicem animam detinent alligatam.* ut dicitur in *cap. ult. de Consuetud.* Hinc in forma Resp. distinguendo antecedens: Hæretici de facto resistent legibus Ecclesiæ, conceditur; de jure ipsis resistent, ita ut benè in hoc agant, negatur antecedens, & consequentia.

Solvitur instantia.

4. Ex hac Conclusionem inferitur cum Gobath *tract. 9. Theologiae Experiment. n. 49 & seqq.* & communi aliorum, quandoquidem Hæretici subsint Legibus Ecclesiasticis, quòd eorum matrimonia contracta cum impedimento dirimente vi Juris Ecclesiastici, v. g. in tertio, aut quarto gradu consanguinitatis, vel affinitatis, sint nulla & invalida: unde sequitur, quòd si ad veram Fidem Catholicam convertantur, impetratâ priùs legitimâ dispensatione, horum matrimonia sint renovanda.

5. CONCL. III. Judæi, Sarraceni, atque Pagani, item Catechumeni necdum baptizati, non obligantur Legibus Ecclesiasticis. Ita communior, contra Innocentium, Hostiensem, & Fa-gnanum c. Canonum statuta. n. 64. de Constitut. Ratio Conclusionis est: quia tales per Baptismi januam necdum sunt ingressi Ecclesiam, cui proinde subjecti non sunt. Hinc in Jure Canonico c. *Gaudemus. de Divortis.*, expressè dicitur, quòd Infideles & Pagani, *Constitutionibus Canonicis non ardeantur: quid enim ad nos secundum Apostolum (1. Corinth. 4.) de his, qui foris sunt, judicare?*

Judæi tamen, & Pagani, non obligantur legibus Ecclesiasticis.

6. Inferitur proinde, tales validè contrahere matrimonium cum impedimento dirimente Jure duntaxat Ecclesiastico: ut si contrahant in secundo, tertio, vel quarto gradu consanguinitatis, aut affinitatis, & hujusmodi. Inferitur ulterius, Infideles non

Corollaria.

N

bapti-

baptizatos, atque Catechumenos, non obligari lege Ecclesiasticâ de jejunando, aut habendâ abtinentiâ carniû certis diebus ab Ecclesia præscriptis, & aliis hujusmodi: siquidem tales necdum per Baptismum ingressi sunt Ecclesiam, proinde ejus legibus non subjiuntur.

Limitatio. 7. Limita tamen hoc primò, nisi hujusmodi Leges Ecclesiasticæ contineant jus naturale, vel Divinum; utputâ de non blasphemando, non furando, & hujusmodi: nam ad talium legum observantiam obligantur etiam Judæi, aliique Infideles, non quidem vi Legis Ecclesiasticæ, sed vi Juris naturalis, aut Divini.

Alia limitatio. 8. Limita secundò, nisi Judæi, aliive Infideles subsint Ecclesiæ in temporalibus; prout fit Romæ, & in nonnullis aliis locis: tunc enim ii tenentur obedire Papæ, aut alii Prælato Ecclesiastico quoad ea, quæ eorum statum concernunt, non minus, ac tenerentur obedire legibus alterius Principis temporalis, si in ejus territorio morarentur.

Leges inferiorum Prælatorum obligant solum subditos proprii territorii. 9. CONCL. IV. Leges inferiorum Prælatorum Ecclesiasticorum solum adstringunt subditos proprii sui Territorii: & sic Leges, seu Constitutiones in Concilio Provinciali editæ, obligant duntaxat subditos intra talem Provinciam existentes; Statuta verò Episcoporum obligant tantum subditos propriæ Diocesis, dum intra ipsam existunt; & sic loquendo de aliis. Ita communis Doctorum. Ratio est: quia ad obligationem legis necessaria est jurisdictio; atqui hæc deficit, si alter non sit subditus legislatoris, aut extra ipsius Territorium existat; ergo. Hinc *cap. ult. de Constitut. in 6.* decernitur, quòd si Episcopus per speciale Statutum sub pœna excommunicationis quidpiam prohibuerit, v. g. furtum, ejusmodi Statutum non obliget suos Diocesanos extra ipsius Diocesis actu existentes; ac proinde hi, si extra illam Diocesis delinquant, v. g. furtum committant, non incurrant excommunicationem. Siquidem *Extra territorium jus dicenti impune non paretur*, prout ibidem subjungitur.

Religiosi exempti, an teneantur legibus per Ordinarios locorum editis? 10. Quæres, an Religiosi auctoritate Apostolicâ ab Ordinariis locorum exempti, teneantur eorum legibus, seu Statutis? Resp. I. Teneri in omnibus casibus, qui in Jure sunt expressi. Sic in Concilio Trident. *Sess. 25, cap. 12. de Regularibus*, habetur statutum, ut Censuræ, & Interdicta ab Ordinariis promulgata, mandante Episcopo, à Regularibus in eorum Ecclesiis publicentur, atque observentur. Item, ut Dies Festi, quos in Diocesi sua

sua servandos idem Episcopus præceperit, ab exemptis omnibus, etiam Regularibus servantur. Tacentur alii similes casus, utpote quorum notitia specialiter Religiosis incumbit.

11. Resp. II. Quamvis in aliis casibus Religiosi exempti de jure non teneantur ad observantiam Statutorum Episcopali-^{Id ipsum amplius de-}um, utpote à quorum jurisdictione specialiter sunt exempti; ^{claratur.} nihilominus ratione scandali evitandi quandoque tenentur Regulares exempti etiam ad observandas alias Constitutiones Synodales, & Statuta Episcopalia, dummodo Statui Religioso non repugnent, simulque spectent ad communem observantiam, ac devotionem totius populi; prout rectè observat Sanchez l. 4. in Decalog. c. 15. n. 21. Vasquez, & alii. Hinc quando Lege Diocesana præcipiuntur jejunia, populus valde scandalizabitur, si viderit talia jejunia non observari à Religiosis illis, quos, utpote vitæ austerioris professores, judicat ad hoc magis obligatos: unde reverà ratione talis scandali evitandi, tunc Jure naturæ tenebuntur Regulares exempti ad talia jejunia observanda.

QUÆSTIO II.

An Clerici obligentur Legibus Civilibus, ac Legislator teneatur propriis?

12. **A**dvertendum, quòd in Legibus duplex vis obligandi distingui solet, una directiva, alia coactiva. Ille dicitur à lege obligari vi directivâ ad quidpiam agendum, vel omittendum, qui in conscientia, & sub peccato tenetur servare talem legem: unde hujusmodi obligatio est sub culpa, sive deinde dicta obligatio provemiat ex vi ipsiusmet legis, prout leges solent obligare subditos, sive aliunde, puta ex naturali æquitate, & dictamine rectæ rationis. Ille verò dicitur à lege obligari vi coactivâ, qui tenetur ad observantiam ejus ex vi ipsius legis, aut potestatis legislativæ; ita ut sit legi subiectus, & si eam non observaverit, subiaceat pœnis per legem taxatis, aut per legislatorem infligendis: unde hæc obligatio respicit pœnam transgressoribus incumbentem. His prænotatis sit

13. CONCL. I. Leges civiles, seu Statuta Laicorum, non extenduntur ad Ecclesias vel personas Ecclesiasticas, earumque bona, nisi ab Ecclesia approbentur. Hæc Conclusio habetur expressè

N 2

presè

tenduntur
ad Ecclesias,
& Clericos,
nisi appro-
bentur ab
Ecclesia.

Eisdem ta-
men quan-
doque obli-
gantur Cle-
rici quoad
vim directi-
vam,

Corolla-
rium,

Non verò
quoad vim
coactivam.

pressè in Jure Canonico variis in locis, ac præsertim cap. 7. & 10. tit. de Constitut. Accedit ratio: quia Ecclesia, & personæ Ecclesiasticæ (uti sunt Clerici, atque Regulares) earumque bona, sunt exempta à jurisdictione Principum sæcularium: atqui lex non obligat eos, in quos legislator non habet jurisdictionem; ergo.

14. CONCL. II. His tamen non obstantibus, si Leges Civiles expressè non disponant de Ecclesiis, Clericis, eorumque bonis, sed ob publicam utilitatem communiter quidpiam statuunt, neque repugnent Statui Clericali, aut Immunitati Ecclesiasticæ, eisdem etiam obligantur Clerici quoad vim directivam, licet non quoad vim coactivam. Ita Doctores passim. Ratio est: quia, quamvis talis obligatio erga Clericos directè non possit provenire ex legibus Civilibus, ob defectum jurisdictionis in Clericos; ea tamen partim provenit ex naturali æquitate (nam *curpis est omnis pars suo universo non congruens, c. Quæ contra. dist. 8.*) simulque ad vitandum scandalum aliorum, atque ad conservandam unitatem & pacem Reipublicæ; partim verò dicta obligatio provenit ex auctoritate Ecclesiæ. Nam, ut dicitur cap. 1. De novi operis nunciis. *Sicut leges non dedignantur sacros Canones imitari, ita sacrorum statuta Canonum Principum constitutionibus adjuvantur: illis videlicet, quæ communem concernunt Reipublicæ utilitatem, neque sacris Canonibus, aut Immunitati Ecclesiasticæ repugnant.*

15. Infertur proinde, quòd Leges Civiles pretia rerum taxantes, vel mercium evectionem extra Provinciam prohibentes, aut certum modum ædificandi præscribentes, & hujusmodi, etiam obligent Personas Ecclesiasticas, saltem quoad vim directivam (alioquin enim magna in Republica oriretur difformitas, & confusio) quamvis non quoad vim coactivam, ita scilicet, ut Clerici subiaceant poenis per leges Civiles statutis, aut per Judices sæculares puniri valeant; cum sint exempti ab eorum jurisdictione. Unde Clerici, si fuerint transgressores talium legum, oblata querelâ deferendi sunt ad Judices seu Prælatos suos Ecclesiasticos, ab eisque perpensâ gravitate materiæ, & scandali suborti, poenâ condignâ affici debent, sive statutâ per legem Civilem, sive aliâ mitiore; prout notat Rodericus tom. 1. qq. Regul. quest. 66. art. 2. reg. 9. Layman lib. 1. tract. 4. cap. 13. num. 4. & alii.

16. CONCL.

Principem atque Legislatorem iis legibus nullatenus obligari, quæ ad subditos directè feruntur, & in Principem propriè non cadunt: quales leges sunt, ne quis in civitate arma ferat, ne vestibus auro intextis utatur, ut quilibet tributa aliasque exactiones diligenter solvat, & alia plura hujusmodi: nam patet, tales leges Principi non convenire, neque ipsum attingere.

QUÆSTIO III.

An Peregrini obligentur Legibus, & Consuetudinibus locorum, per quæ transeunt?

Peregrini
tenentur le-
gibus totius
Ecclesiæ:
ubique lo-
corum.

20. **C**elebris, & plurimum practica Quæstio est præsens, unde exactius declaranda propter quotidianorum casuum emergentias. Et quidem, ut certa ab incertis separentur, certum imprimis est, legibus communibus totius Ecclesiæ ubique locorum teneri Peregrinos, & Advenas Christianos; cum semper subsint jurisdictioni Ecclesiæ, ubicunque existant. Sic quilibet peregrinus tenetur ad jejunia Quadragesimæ, & Vigiliarum; atque ad audiendam Missam diebus Dominicis, Festivisque; quia hæc sunt de præcepto totius Ecclesiæ.

Tenantur
etiam legi-
bus particu-
laribus lo-
corum, quam-
primùm ibi
domicilium
figunt.

21. Certum insuper est, illum, qui migrat aliorum fixurus ibidem domicilium, mox teneri legibus illius loci, cum primùm incipit ibidem degere: nam ex tunc incipit esse incola illius loci. Sic constituens domicilium in Civitate Frisingensi, mox tenetur ad servanda omnia Festa particularia hujus loci, quæ sunt de præcepto, quamvis primùm heri vel nudius tertius advenit.

Si mora in
aliquo loco
sit longior,
tenetur pe-
regrinus ad
ejus leges.

22. Præterea si mora in aliquo loco sit longior, utputa per hebdomadam, vel saltem per mensem, ratione cujusdam negotij expediendi, usus communis docet, tales Peregrinos teneri sese accommodare legibus & consuetudinibus loci, observando scilicet Festa vel jejunia de præcepto illius loci. Ratio est: tum quia hoc exigit quies Reipublicæ, quæ aliàs ex diversis hominum moribus perturbaretur. Tum quia habitatores ad tempus longius in aliquo loco acquirunt ibidem quasi domicilium; nam quasi domicilium dicitur locus, ubi quis per longius tempus moram trahit, absque tamen animo ibidem perpetuò consistendi. Quæstio igitur remanet solum de Advenis & Peregrini

nis, qui vel per talem locum transeunt, vel ibidem pro brevi duntaxat tempore morantur absque animo figendi domicilium, vel quasi domicilium: & de his loquendo sic

23. CONCL. I. Advenæ & Peregrini quoad contractus obligantur legibus locorum, per quæ transeunt, atque ibidem contrahunt. Hæc Conclusio est certa, & communis Doctorum; ac patet tum ex consuetudine & communi sensu populorum, tum ex cap. ult. de Foro competenti, ubi dicitur, quod ratione contractus forum quis sortitur: atqui forum sortiri, & legibus loci astringi, à pari procedunt. Similia habentur in jure civili: unde loquendo de legibus contractuum, præsens Quæstio non habet difficultatem.

Advenæ & peregrini quoad contractus tenentur legibus locorum.

24. Sic in primis tenentur Peregrini servare formam contractuum in tali loco præscriptam. Similiter obligantur ad pretium ibidem taxatum, in emptione rerum persolvendum. Insuper ab iisdem Advenis, seu Peregrinis, debet solvi vectigal alicui contractui justè appositum; quia est onus contractus ibidem celebrati: & idem dicendum de similibus.

Corollaria.

25. CONCL. II. Quamvis multi Doctores probabiliter teneant, Peregrinos & Advenas non astringi peculiaribus legibus atque consuetudinibus particularium locorum, per quæ transeunt, vel in quibus brevi duntaxat tempore per modum hospitij reperiuntur, cessante tamen scandalo, & quando ex non obligantur in proprio suo domicilio; prout sub datis limitationibus docet Sanchez l. 3. de Matrim. disp. 18. & rursus lib. 1. in Decalog. cap. 12. n. 38. citans Sylvestrum, Toletum, Rosellam, Azorium, pluresque alios, quibus postea accesserunt Sannig dist. 3. de Legib. quæst. 8. num. 9. Tannerus, Bonacina, Diana, & Layman lib. 1. tract. 4. cap. 12. n. 4. inde inferens, quod peregrinus veniens Augustam die S. Udalrici, qui eo loco Festus est, non teneatur (per se loquendo, & secluso scandalo) Missam audire, & à servilibus operibus abstinere, licet totum diem ibi mansurus sit. Nihilominus opposita sententia, quæ ejusmodi obligationem admittit, est communior, simulque probabilior; eamque tenet Abbas in c. Consilium, n. 6. de Observat. jejunior. id probans ex textu illius Capituli. Hostiensis, Suarez, Vasquez, Navarrus, Ledesma, Covarruvias, Henriquez, Palaus, Lezana, Herincx, & Mastrius disp. 2. Theol. Moral. n. 119. probabilior.

An Advenæ & Peregrini teneantur aliis particularium locorum, variant Doctores.

Sententia tamen affirmativa est probabilior.

26. Ratio hujus posterioris sententiæ desumitur in primis ex Jure Canonico, can. Illa, dist. 12. ubi ex S. Augustino, Epist. 118. refertur sententia D. Ambrosij, dicentis: Cum Romam venio, je-

juvo

juno Sabbato; cum Mediolani sum, non jejuno: sic etiam tu, ad quam for-
 te Ecclesiam veneris, ejus morem serva, si cuiquam non vis esse scandalo, nec
 quemquam tibi. Ubi Glossa & Societate, ait: quod quilibet tenetur vi-
 vere secundum consuetudinem illorum, inter quos versatur, & qua contra
 dist. 8. & c. quisquis. dist. 41. Unde versus:

Si fueris Roma, Romano vivito more:

Et si sis alibi vivito sicut ibi.

(a) Dist.
 1. n. 18.

Accedit ratio: quia leges immediatè censentur afficere lo-
 cum, seu territorium legislatoris, atque hinc in subditos ibidem
 existentes transire, ut dictum superius (a) & notat Layman
 loc. cit. cap. 11. n. 1. & 2. post Suarez, & alios; ergo hoc ipso, quòd
 Peregrinus reperitur in tali loco, tenetur legibus particulari-
 bus illius, ac censetur subditus domini illius territorij. Unde se-
 cundum omnes Advena, non servans leges peculiare alicujus
 loci, potest à legislatore, ac Judice illius loci propter talem le-
 gum transgressionem puniri; & consequenter ad eas obliga-
 tur.

Quid di-
 eendum
 de legibus
 universalis
 Ecclesie,
 quando
 ipsa alibi,
 sed non in
 propria pa-
 tria obli-
 gant?

27. CONCL. III. Loquendo nunc de Legibus universalis
 Ecclesie, Advenæ & Peregrini, licet in loco diu moraturi non
 sint, sed tantum transeant, obligantur communibus legibus &
 consuetudinibus totius Ecclesie ibidem vigentibus, quamvis hæc
 in ipsorum patria ex speciali privilegio, aut consuetudine non
 observentur, neque obligent. Hæc Conclusio à fortiori proce-
 dit propter dicta *num. preced.* estque communis inter Docto-
 res, paucis exceptis. Ratio ulterior est: quia Jus commune
 universos ex natura sua obligat; & si alicubi ratione specialis
 privilegij, vel consuetudinis contrarie non obligat, id videtur
 esse privilegium locale, seu loco coherens, non autem persona-
 le, seu sequens personam, quocumque ierit. Accedit, quòd tales
 consuetudines à Jure communi exorbitant: sed quæ à Jure com-
 muni exorbitant, sunt restringenda, juxta *reg. 28. Juris in 6.* cum
 concordantiis.

Corollari-
 um de in-
 colis regni
 Castellæ.

28. Inferitur proinde cum Doctoribus passim, quòd Castell-
 lanus (id est, incolæ regni Castellæ in Hispaniis, ubi de antiqua
 consuetudine licitum est, diebus Sabbatinis comedere extremi-
 tates, & intestina animalium) dum per alienas regiones peregrin-
 natur, peccet vescendo extremitatibus ac intestinis illorum
 animalium diebus Sabbati. Similiter Germani, dum tempore
 Quadragesimæ, vel aliis diebus jejunalibus morantur in Italia,
 tenentur abstinere à lacticiis, juxta consuetudinem universa-
 lis

Aliud de
 Germanis
 existenti-

lis Ecclesiæ ibidem etiamnum vigentem, non obstante, quòd in Germania licitus sit usus lacticianorum (id est, lactis, butyri, casei, & ovorum) diebus jejunalibus. Et idem dicendum de aliis similibus.

29. Cæterum quamvis hæc sententia sit valdè communis, simulque tutior & probabilior, ac proinde ordinariè in praxi tenenda, maximè ut evitetur occasio omnis scandali: nihilominus non desunt Doctores aliqui oppositum tenentes cum Sanchez lib. 3. de Matrimonio, disp. 18. num. 7. quorum sententiam non omninò improbabilem censet Layman cit. cap. 12. num. 3. dummodò absit omne periculum scandali. Unde propter auctoritatem talium virorum Doctorum (inquit Ludov. Engel, tit. de Constitut. n. 30.) non audem semper alicujus gravis peccati damnare eum, qui contrarium teneret seu practicaret, præsertim accedente aliquâ rationabili causâ, v. g. conservandæ valetudinis, & remoto scandalo: ut si Germanus tempore Quadragesimæ in Italia privatim comederet ova, caseum, & alia lacticiania. Hæc ille.

Contraria nonnullorum sententia refertur.

30. CONCL. IV. Econtra verò Advenæ, & Peregrini non tenentur præceptis Juris communis. etiam in sua patria vigentibus, si hæc non sint in usu in loco, ubi per modum hospitij reperiuntur, aut morantur. Ita Doctores communiter. Ratio est: quia quilibet potest se accommodare rationabilibus consuetudinibus locorum, in quibus existit. Hinc infertur, quòd Germanus, si per regnum Castellæ in Hispaniis existens transeat, possit ibidem diebus Sabbatinis licitè vesci extremitatibus & intestinis animalium, quibus ibidem vesci licitum est. Similiter Itali, dum hospitantur, aut morantur in Germania, licitè diebus jejunalibus comedunt lacticiania, non obstante, quòd hæc in Italia sint gravissimè prohibita: & sic loquendo de alijs Ratio hujus ulterior est: quia nemo tenetur ad patriæ consuetudines, dum ab ea abest; imò in hujusmodi casibus valet privilegium locale, quo frui possunt omnes, qui morantur in tali loco.

Quid econtra dicendum de legibus, quæ vigent in patria, sed non in loco, ubi quis hospitatur?

QUÆSTIO IV.

Resolvuntur varia Quæstia quoad Peregrinos.

31. **A**Dvertendum, multa esse Festa particularia locorum, quæ in una Diocesi vel Parochia obligant sub præcepto, in alia verò non obligant. Sic Festum S. Wolfgangi

Occasio movendi sequentes quæstiones.

gi

gi in Diœcesi Ratisbonensi, die 31. Octobris, est de præcepto, non verò in vicina Diœcesi Frisingensi: unde in ipsa civitate Landshutana licitum est, hac die opera servilia exercere, cum pertineat ad Diœcesin Frisingensem, non verò in suburbiis ultra Isaram, quia spectant ad Diœcesin Ratisbonensem. Et alia quàm plura exempla passim habentur in confinibus duarum Diœcesium, in ordine ad Festa particularia dictarum Diœcesium.

Discrepan-
tia inter Ca-
lendarium
novum, &
antiquum.

32. Hoc idem contingit quoad Festa & jejunia totius Ecclesie in illis locis, in quorum uno Calendarium Romanum novum, in altero verò vetus observatur: nam quamvis hæc duo Calendaria conveniant quoad dies Dominicos, nihilominus quoad Festa immobilia, unà cum jejuniis præviis discrepant decem diebus; quoad Quadragesimam verò, ac Festa mobilia Paschatis, & Pentecostes, &c. quandoque concordant. quandoque pluribus hebdomadibus discrepant. Unde plures casus formari possunt de ijs, qui ab uno loco ad alium transeunt, an & quomodo teneantur ad hujusmodi Festa, vel jejunia de præcepto observanda. Hoc prænotato

An extra
Parochiam
ubi est Fe-
stum, Paro-
chiani pos-
sint alibi la-
borare?

33. Quæritur I. An, quando est Festum in una Parochia, in altera autem Parochia vicina non est, possint subditi Parochie, in qua est Festum de præcepto, extra limites suæ Parochie laborare? Resp. affirmativè, prout tenet Lessius *lib. 4. de just. & jur. cap. 2. n. 55.* Navarrus *cap. 13. Manualis, n. 5.* & alij. Ratio est: quia Statuta, & consuetudines locales, sunt veluti loco affixæ; unde non ligant talia Festa Parochianos, dum exiunt extra districtum Parochie.

An etiam
exire ad
alibi labo-
randum?

34. Quinimò Navarrus *loc. cit.* asserit, posse rationabiliter teneri, eos, qui in Festi vigilia, vel etiam ipsomet Festo, à suo proprio loco in alium laborandi gratiâ exeunt, ubi Festum illud non observatur, juxta rigorem Juris non peccare. Rationem dat: quia non laborant in loco, ubi est dies Festus. Accedit, quòd tales videantur uti jure suo. Verumtamen communiter homines magis timorati in tali casu solent servare diem Festum, quamvis si ab aliquibus sententia Navarri practicaretur, non esset ipsis formandus scrupulus peccati; præsertim, si prius ante suum egressum audiant Missam, ut vulgè citatus Navarrus.

An talis
mand. exi-
sistentia-

35. Quæritur II. An talis exiens è loco, ubi est Festum de præcepto, teneatur audire ibidem Missam, si eodem die perveniat ad locum, ubi non est dies Festus? Affirmat Navarrus *cit.*

n. s. eò quòd dies Festus, ubi aliquem apprehendit, obliget eum ad sui observantiam.

tur prius
Missam au-
dire?
Negativa
est valde
probabilis.

36. Communior tamen, & valde probabilis sententia est, talem non teneri ad Sacrum in priori loco audiendum, dummodo eodem manè sit venturus extra limites illius loci, ubi agitur dies Festus. Ratio est: quia quando præcipitur auditio Missæ, subintelligitur tacita conditio, si toto illo tempore, quo Missæ celebrantur, quis manserit in loco diei Festi, & consequenter subditus præcepto: talis autem adhuc manè est extra fines illius Parochiæ festum de præcepto celebrantis, prout supponitur: ergo.

37. Neque tenetur talis prævenire, audiendo Missam ante suum discessum: quia tunc solum tenemur prævenire, quando manente vi præcepti, seu nostrâ subiectione, videmus nos posse fore impediendos; ut cum quis manens in loco, ubi viget præceptum diei Festi, videt se horis posterioribus impeditum iri negotiorum causâ, tenetur prius audire Missam. Secus est, quando intra tempus implendi præceptum desinit esse subditus alicujus loci particularis, & reperitur extra limites illius; prout argumentatur Lessius *loc. cit. n. 56.*

Quando teneamur
prævenire
audiendo
Missam?

38. Quæritur III. An qui manè discedit ex oppido ubi non est jejunium, possit comedere carnes, quamvis vesperi, vel meridie sit venturus ad locum, ubi est jejunium de præcepto? Resp. affirmativè, eò quòd in priori loco constitutus, nondum teneatur lege jejunij posterioris loci. Non tamen e contra potest quis in loco domicilij, ubi est jejunium, vesci carnibus, si inde manè discedat, per venturus ad locum, ubi non est jejunium. Ratio est: quia tenetur legibus proprii domicilij, quamdiu in eo reperitur.

An discendens è loco, ubi non est jejunium, per venturus tamen ad locum, ubi est jejunium, possit comedere carnes?

39. Quæritur IV. Utrum is, qui durante Quadragesimâ negotiorum causâ è loco proprii domicilij recedit, ac venit in locum, ubi ob discrepantiam novi & veteris Calendarij Quadragesima jam est peracta, teneatur eandem ibi perficere, & tamdiu abstinere à carnibus, atque jejunare, donec compleatur tota Quadragesima? Ratio dubitandi est: quia præceptum jejunij Quadragesimalis est generale; ergo obligat ubique, & ubique impleri debet. Et hujusmodi sententia affirmativa utique est magis pia, tutior, ac proinde Catholicis omnibus in præxi suadenda.

Utrum teneatur absolute jejunium Quadragesimale, qui per venit ad locum, ubi illud jam est absolutum?

Cessante
fraude, ne-
gative re-
sponderetur.

40. Nihilominus oppositum videtur probabilius, si loquamur de iis, qui non in fraudem jejuniij, sed bonâ fide, v. g. negotiorum causâ, ab uno loco in alium commigrârunt; præsertim cum valdè difficile sit, in convictu humano seorsim ab aliis servare jejunium, & cæteris omnibus à lege jejuniij solutis, ac Festa Paschalia cum gaudio celebrantibus, adhuc jejunare, & Quadragesimam continuare; prout tenet Lessius ibidem num. 59, & Bonacina *disp. 1. de Legibus, quest. 1. punct. 6 num. 64.* cum aliis. Ratio generalis est; quia potest quis sese moribus eorum, quibuscum vivit, accommodare, juxta illud vulgatum, & superius jam adductum:

*Si fueris Roma, Romano vivito more;
Et si sis alibi, vivito sicut ibi.*

Quid, si in
fraudem je-
juniij inde
discedat?

41. Dicitur notanter, si loquamur de iis, qui non in fraudem jejuniij &c. Siquidem, ut dicitur c. Sedes. & c. ex tenore de Rescript. *fraus & dolus alicui patrocinari non debet*: unde non careret scrupulo peccati gravioris, si civis Landshutanus die 31. Octobris exiret ad suburbana civitatis ultra Saram, eo solum animo, ut ibi posset vesci carnibus (siquidem in Diœcesi Ratisbonensi, ob solemnitatem S. Wolfgangi, principalis Patroni, hac die non est jejunium Vigiliæ omnium Sanctorum, sed illud pridè anticipatur) quia hoc fieret in fraudem legis, ac jejuniij Vigiliæ omnium Sanctorum totam Ecclesiam obligantis: quidquid cum nonnullis aliis contradicat Bonacina *loc. cit.* eâ ratione permotus, quòd talis videatur uti jure suo.

An econtrâ,
qui jejuniij
jam pere-
git, tenea-
tur rursus
jejunare?

42. Quæritur V. Utrum econtrâ is, qui explevit jejunium Quadragesimæ, vel aliud, si venerit ad locum, ubi illud necdum est peractum (prout sæpè fit itinerantibus ratione novi Calendarij non ubique recepti) teneatur ibidem rursus à carnibus abstinere, atque jejunare? Resp. cum cit. Lessio num. 52, & aliis, talem non teneri: quia præceptum illud jam implevit: Ecclesia verò neminem obligat ad duplex jejunium. Cavendum tamen, ne alij inde scandalizentur. Et hoc idem dicendum est de celebratione Festorum, ac similibus aliis.

Q U A E S T I O V.

Qua intentione, quibusque actibus satisfiat praecipis Legum?

43. **Q**uantum ad primam Quaestionis partem attinet, advertendum est, quod in executione operis praecipii possimus duplicem habere intentionem; unam praestandi opus, quod praecipitur; alteram satisfaciendi praecipio per tale opus. Hoc praenotato Quaestio remanet, quamnam ex his intentionibus requiratur ad satisfaciendum praecipis, seu legibus.

Intentio duplex hic distinguenda.

44. **CONCL. I.** Ut praecipium adimpleatur, requiritur ad minimum intentio faciendi opus, quod praecipitur: sic v. g. ut quis satisfiat praecipio Divini Officii persolvendi, requiritur intentio recitandi Horas Canonicas, seu orandi, & non sufficit earum recitatio facta solo animo studendi, vel discendi. Ita Sanchez lib. 1. Decal. cap. 13. n. 2. Bonacina disp. 1. de Legibus, q. 1. punct. 10. n. 2. & alii. Ratio est: quia opera praecipita debent praestari modo humano; non praestantur autem humano modo, nisi adsit voluntas, & intentio eadem praestandi: sic enim recitatio Horarum Canoniarum facta recreationis, aut studii causa, proprie non est oratio. Idem dicendum de eo, qui negotiorum causa, vel animo meditandi intrat in templum, nihil cogitans de Missa audienda, quae interim celebratur; nam non censetur eam audivisse, cum defuerit animus ipsam audiendi.

Ut impletur praecipitum, requiritur intentio faciendi opus.

45. **CONCL. II.** Nihilominus ad satisfaciendum praecipio non requiritur intentio satisfaciendi praecipio, sed sufficit intentio praestandi opus, quod praecipitur. Ita cit. Sanchez num. 9. Suarez, Herincx disp. 3. de Legib. n. 80. & alii. Ratio est: quia lex humana tantum praecipit voluntariam operis executionem, non autem quasi reflexam implendi praecipii intentionem.

Non tamen intentio satisfaciendi praecipio.

46. Infertur proinde, quod si quis die Festo Missam reverenter audiat, non recordatus esse diem Festum, is jam satisfiat praecipio, ex communi Doctorum sententia. Quinimo, licet Missam die Festo attentè audiens, habeat expressam intentionem tunc non satisfaciendi praecipio Ecclesiae, sed aliam posse.

Corollaria.

stea Missam audiendi, adhuc is satisfacit, ita ut non teneatur postmodum aliam audire, prout notant cit. Authores, & Layman cit. tract. 4. c. 4. n. 7. Suarez, & alii; quamvis nonnulli contrarium sentiant. Et eadem ratio est de Horis Canonicis: quod scrupulosus norandum est, qui cum videntur sibi inter orandum distracti, Officium vel partem Officii recitant cum proposito postea repetendi: neque enim tales tenentur repetere Officium, praesertim si eorum distractio fuit involuntaria.

Oportet rationem mutare animam.

47. Fatendum tamen est, si quis in tali voluntate non satisfaciendi praescepto permanferit, eum peccaturum ratione pravae suae intentionis; quam proinde tenetur deponere, animamque mutare. Similiter si quis in falsa persuasionem maneat, quasi praescepto non satisfecerit, peccabit ratione suae conscientiae erroneae, nisi vel animum mutet, aut errorem deponat, vel aliam Missam audiat, sive Horas Canonicas repetat: & idem dicendum de similibus aliis.

Potest quandoque adimpleri praesceptum per actum ex circumstantia malum.

48. CONCL. III. Potest quandoque adimpleri praesceptum per actum ex aliqua circumstantia malum. Ita Bonacina loc. cit. puncto 9. num. 1. Suarez, Sanchez, & alii. Ratio est: quia talis adimplet substantiam praescepti; ergo etiam satisfacit praescepto, quamvis peccet pro ratione pravi finis, aut circumstantiae male. Idem probatur exemplis, ac inductione: sic enim, qui jejunat ob vanam gloriam, aut ex affectu avaritiae, ut parcat sumptibus, iam satisfacit praescepto jejunii Ecclesiastici; cum abstinere ab esu carnum, & multiplici refectio. Similiter Sacerdos, qui Missam celebrat in statu peccati mortalis, satisfacit & suae obligationi, & praescepto audiendi Missam die Festivo, non obstante, quod gravissime peccet: siquidem ponendo actum praesceptum iam adimplet quis id, quod injungebatur, & consequenter satisfacit etiam praescepto.

Solvitur obiectio.

49. Nec obstat, quod talis non adimpleat modum ac finem praescepti, qui est honorare Deum per actum praesceptum. Responsum enim, hoc neutiquam obstat: quia modus non cadit sub praescepto, dummodo non sit de intrinseca ratione actus praescepti. Et hoc idem dicendum de fine, juxta illud commune dictum Theologorum: *Finis praescepti non cadit sub praescepto.*

Nisi modus sit de intrinseca ratione actus praescepti.

50. Additur tamen, nisi modus sit de intrinseca ratione actus praescepti: nam quando modus est de intrinseca ratione actus praescepti, nequit adimpleri praesceptum non adimpleto modo. Sic sacrilege confitens, non satisfacit praescepto Paschalis Confessionis;

nis; quia ad Sacramentum Poenitentiae, tanquam partes ipsius, necessario debent concurrere contritio, & confessio omnium peccatorum. Similiter, si quis dormiens die Festo assistat Missae, nequaquam satisfacit praecipito Ecclesiae: quia ad devotam Missae auditionem requiritur, ut quis assistat modo humano, seu cum advertentia rationis, quod in dormiente non fit. Idem accidit in similibus casibus.

51. CONCL. IV. Possumus uno eodemque actu pluribus ^{Potest quoad} praecipitis satisfacere, nisi aliud colligatur ex mente praecipien- ^{doque uno} tis. Ita Sanchez *loc. cit. cap. 14. num. 5.* Herincx *num. 85.* & alii. ^{actu satis-} Paret hoc ex quotidiana praxi: sic enim, qui obligatur ad reci- ^{fieri pluri-} tandas Horas Canonicas ratione Ordinis sacri, simulque Benefi- ^{bis praecip-} cii Ecclesiastici, satisfacit unā recitatione. Similiter quando Do- ^{tis,} minica, ac dies Festus de praecipito, incidunt in eundem diem, non tenetur quis audire duas Missas. Insuper qui vovit jejunare die Veneris, satisfacit unico jejunio, quamvis in eundem diem incidant Quatuor anni Tempora, vel Vigilia alicujus Sancti. Et hoc ipsum generaliter contingit in illis casibus, quando obligatio plurium praecipitorum cadit super eandem materiam.

52. Dicitur notanter, *nisi aliud colligatur ex mente praecipientis.* ^{Est hoc in} Sic enim in primis non possumus unicā solutione satisfacere ^{debitis ju-} pluribus obligationibus, seu debitis Justitiae: nam qui debet al- ^{stitiae,} teri ex duplici obligatione bis centum florenos, non satisfacit, si semel dat centum. Ratio est: quia in debitis Justitiae attenditur aequalitas rei ad rem; non potest autem unum centum esse aequale debitum plurium centum. Secus est in debitum legalibus, utpote in quibus attenditur mens & intentio legislatoris, quae saepius ferri potest in unum idemque opus.

53. Similiter, si cuipiam pro poenitentia Sacramentali injun- ^{Quid de} gantur tria Rosaria, is non satisfacit recitando unicū Rosa- ^{Poenitentia} rium: quia circa hoc clara est intentio, & mens Confessarii ^{Sacramen-} praecipientis. Quinimò si Confessarius pro poenitentia injungat ^{tali?} auditionem Missae, censetur (nisi oppositum aliundè colligatur) velle obligare ad aliam auditionem Missae ab ea, quam quis die Festo audire tenetur: secus, si imponat quotidianam auditionem Missae, nam tunc satisfaceret poenitens unicā in Festis auditā; quia haec praesumitur fuisse intentio Confessarii, nisi is aliud expressisset.

54. CONCL. V. Insuper possumus eodem tempore per di- ^{An eodem} versos actus satisfacere pluribus praecipitis, quoties unus actus ^{tempore per} non ^{plures actus}

possit satisfieri pluribus præceptis?

Corollarium.

non impedit alium. Ita Sanchez, Bonacina, & alii passim. Ratio est: quia ille præcepto satisfacit, qui facit id, quod præceptum est: sed quoties unus actus non impedit alium, possit eodem tempore facere, quod pluribus præceptis est injunctum; ergo.

55. Sic qui tempore Missæ recitat Horas Canonicas, satisfacit præcepto Missæ audiendæ ratione diei Festi, utpote quam devotè audit sub ea recitando Horas Canonicas; simulque præcepto Officii Divini, utpote quod devotè recitat, sicque eodem tempore præstat diversos actus, quorum unus non impedit alterum. Et hæc limitatio idcirco additur, quia si unus actus exercitium alterius impediret, clarum est, non posse eodem tempore per diversos actus pluribus præceptis satisfieri.

DISTINCTIO IV.

De Interpretatione, Dispensatione, ac Revocatione Legum.

QUÆSTIO I.

De interpretatione Legum; ubi & de Epicheja.

Interpretatio, quid?

1. Interpretatio aliud non est, quam verbi vel sententiæ per aliud clarius explicatio; unde tunc fit Interpretatio legis, quando ipsa per alia verba clariora explicatur.

Interpretatio legum duplex, authentica, & doctrinalis.

2. Cæterum Interpretatio legum generatim duplex est, una necessaria, seu authentica, cui nempe necessariò est acquiescendum; & talis est illa, quam Princeps seu legislator, aut eius successor, in suis legibus dedit. De hac interpretatione intelligendum est illud, quod habetur L. 1. C. de Legibus, juncto Summario ibidem: *Ejus est legem interpretari, cujus est condere.* Et c. Inter alia. de Sent. excommunicat. ibi *Ut unde jus prodiit interpretatio quoque procedat.* Alia Interpretatio legis dicitur doctrinalis, scholastica, seu magisterialis; & talem possunt, ac solent dare Doctores, atque Authores diversorum Librorum, quæ tamen probabilitatem duntaxat affert, non necessitatem: unde huic necessariò inhærendum non est, nisi sit communis Doctorum consensus, ac alia meliora Juris